

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

*ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ*

*ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ*

*Հետազոտության թեման՝ Նախաալբերենական փուլի
կազմակերպման նպատակներն ու իրականացման ուղիները*

Առարկան՝ դասվար

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Քնարիկ Ստեփանյան

*Ուսումնական հաստատություն՝ Ալ. Բլոկի անվան հ. 122 հիմնական
դպրոց*

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
Գլուխ 1	
Նախաայբբենական փուլի կազմակերպման նպատակներն ու իրականացման ուղիները	
1.1 Նախաայբբենական փուլի կազմակերպման նպատակները.....	5
1.2 Նախաայբբենական փուլի կազմակերպման և իրականացման ուղիները և խնդիրները.....	6
Գլուխ 2	
Նախաայբբենական փուլի դասերին ներկայացվող մանկավարժամեթոդական պահանջները	
2.1 Նախաայբբենական փուլում սովորողների տրվող գիտելիքները և ձևավորվող հմտությունները.....	9
2.2 Նախաայբբենական փուլի դասի օրինակ.....	12
Եզրակացություն.....	16
Գրականության ցանկ.....	17

Ներածություն

Արդիականությունը: Ժամանակակից կրթական համակարգում կարևորվում է ուսուցման գործընթացը իրականացնելիս շեշտը դնել սովորողների ինիքնուրույնության, գործնական կարողությունների և հմտությունների զարգացման վրա, ինչպես նաև ցուցաբերել անհատական մոտեցում: Նախաայբբենական փուլում տարվող աշխատանքների հաջող կազմակերպման համար շատ կարևոր է դպրոց ընդունվող երեխայի նախապատրաստումը դպրոցական կյանքին ու կանոններին, հաշվի առնելով նրանց տարիքային և հոգեբանական առանձնահատկությունները:

Դպրոցը երեխայի համար նոր աշխարհ է՝ նոր հետաքրքրություններով, հոգսերով ու տպավորություններով ուրախություններով ու դառնություններով: Ուսուցիչն իր աշխատանքն այնպես պետք է կազմակերպի, որ առաջին օրերին երեխաների համար այդ ամենի մեջ հաճելին ավելի շատ լինի, քան տհաճը, ոգևորությունն ավելի մեծ բաժին ունենա, քան հուսախաբությունը: Սա շատ կարևոր նշանակություն ունի ոչ միայն այս առաջին օրերի ուսուցողական դժվարին խնդիրների լուծման համար, այլև դաստիարակչական տեսակետից: Սովորելու աշխատանքի պատասխանատվությունը և դժվարությունը երեխաներն անպայման պետք է զգան, սակայն դրա հետ մեկտեղ պետք է զգան, որ այդ աշխատանքն իրենց ուժերին ու կարողություններին հասանելի է, որ ուսուցիչը դժվարին պահերին միշտ իրենց հետ է, և չկա որևէ դժվարություն, որ նրանք, աշխատելու դեպքում չկարողանան հաղթահարել:

Հետազոտության նպատակը- նախանշել նախաայբբենական փուլի կազմակերպման կարևորությունը և իրականացման ուղիները դասի օրինակով:

Հետազոտության խնդիրները.

- Ուսումնասիրել նախաայբբենական փուլի իրականացման ուղիները և մեթոդաբանությունը:

- Ներկայացնել դասի/ նախաալբեբենական փուլի /նմուշ առարկայի ուսուցման գործընթացում :

Հետազոտության մեթոդները.

- գրական տվյալների հավաքագրում և ուսումնասիրում,
- մանկավարժական փորձարկում:

Աշխատանքի տեսական նշանակությունը

- կարելի է կիրառել տարրական ուսուցման գործընթացում որպես մեթոդաբանական օգնություն:

Գլուխ 1

Նախաայբբենական փուլի կազմակերպման նպատակներն ու իրականացման ուղիները

1.1 Նախաայբբենական փուլի կազմակերպման նպատակները

Նախաայբբենական փուլի հիմնական նպատակը երեխաներին գրաձանաչության նախապատրաստելն է: Այբբենարանում ներկայացված թեմատիկ նկարները, նկար պատմությունները, նախադասության ու բառի ընդհանրացված գծապատկերները, խոսքի զարգացման, լեզվական վերլուծությունների ու համադրությունների, կարդալու կարողության ձևավորման հիմքն են: Նախագրային բաժինը կառուցված է այնպես, որ սովորողների մեջ արթնացնի հետաքրքրություն, սեր գրքի ու դպրոցի նկատմամբ և իհարկե սովորելու ցանկություն: Կատարելով դասագրքի տարաբնույթ առաջադրանքները սովորողը իրեն վստահ և ուժեղ կզգա, աշխատանքները կատարելիս կշփվի դասընկերների հետ, կհամագործակցի նրանց և ուսուցչի հետ, այդ աշխատանքները անկասկած սովորողին կուրախացնեն, կզվարճացնեն և նրանք իրենց հաջողակ կզգան և պատրաստ նոր փուլին:

Նախաայբբենական փուլում պետք է զարգացնենք սովորողների մտածողական կարողությունները, քանի որ երեխան պետք է կարողանա մտածել և ոչ թե պարզապես հիշել, կամ անգիր անել ինչ որ տեղեկություն, մտածելով և հասկանալով պատասխաններ տալիս երեխաները կրկնակի բերկրանք են ապրում և այդ գիտելիքը ավելի հիմնավոր է մնում նրա գիտակցության մեջ: Կրտսեր տարիքի երեխաներին շատ են հետաքրքրում լեզվատրամաբանական ուսուցանող առաջադրանքները, որոնց միջոցով ավելի դյուրին է դառնում նյութի յուրացումը և երեխան կապվում է գրքին: Սովորողները իրենց սովորածը համեմատում են իրար հետ, մրցում են և ձգտում իմանալ ավելին: Հետևաբար զարգանում է նրանց ստեղծագործական երևակայությունը, հիշողությունը, մտածողությունը, նրանց մեջ ձևավորվում են երկարատև կենտրոնանալու , կամք դրսևորելու ունակություններ: Նախաայբբենական փուլում սովորողներին պետք է սովորեցնել կատարել զանազան համեմատություններ, գտնել առարկաների նմանություններն ու տարբերությունները, վարժվել երկարատև և լարված աշխատել որևէ առաջադրանք կատարելիս, սովորել գտնել, թե որ առարկաներն են «ընկերներ», որ առարկաները՝ «հակառակորդներ», վարժվել մտնել և դուրս գալ բավիղներից՝ աշխատեցնելով հայացքը և միտքը, առարկաների միջից գտնել «ավելորդը», առարկաները

դասակարգել ըստ որևէ հատկանիշի, նկարել առարկաների պակասող մասերը, գունավորել ու գծել, կատարելագործել դաստակի ու մատների մանր մոտորիկան: Վարժեցնել, որ կարողանան պատմությունից առանձնացնեն նախադասություն, նախադասությունից՝ բառ, իսկ բառերը վանկատեն և հնչյունային վերլուծության ենթարկեն: Սովորեցնել, որ իմանան ինչ է և ինչպիսին է նախադասության, բառի գծապատկերները, իմանան որն է վանկային կորը, տարբերեն ձայնավոր և բաղաձայն հնչյունները: Իմանան ձայնավոր հնչյունի վանկարար դերի մասին: Սովորողների մոտ զարգացնել հնչյունաձայնային լսողությունը, բառից այս կամ այն հնչյունն առանձնացնելու կարողությունը, լսելու և խոսք կառուցելու հմտությունը, մտքերը շարադրելու կարողությունը: Այս նպատակները կարելի է իրականացնել միայն երեխաների համար հոգեհարազատ այն միջավայրում, որտեղ երեխան իրեն զգում է հանգիստ և անկաշկանդ, իհարկե գործընթացին նպաստում է նաև գունագեղ դասագիրքը, հետաքրքրաշարժ առաջադրանքներն ու դասանյութի մատուցման խաղային հնարքներն ու եղանակները

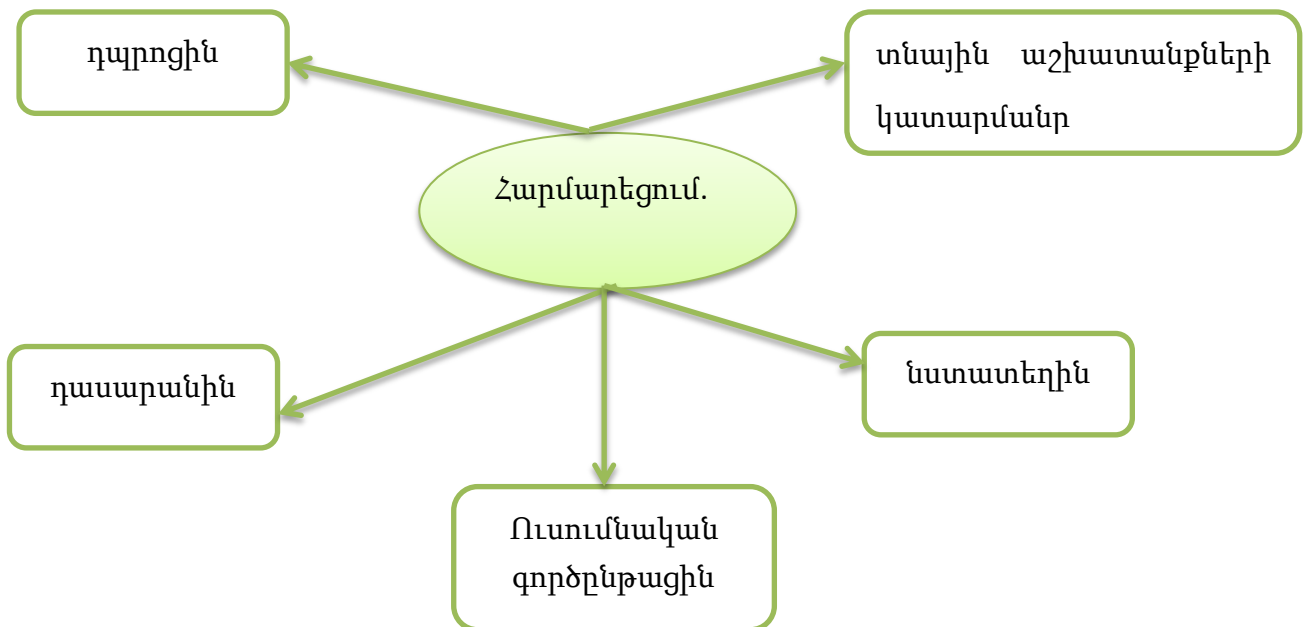
1.2 Նախաայբբենական փուլի կազմակերպման և իրականացման ուղիները և խնդիրները

Նախաայբբենական փուլի կազմակերպման խնդիրներից է երեխաների ծանոթացումը նրանց համար նոր ուսումնական գործունեությանը, որը կարելի է դասակարգել հետևյալ կերպ.

- ✓ ուսուցչի ծանոթությունը աշակերտների հետ
- ✓ աշակերտների ծանոթացումը միմյանց հետ, մանկական կոլեկտիվի ստեղծում
- ✓ ծանոթություն կրթական տվյալ հաստատության կարգուկանոնին , դպրոցական շենքին
- ✓ ծանոթություն երեխաների իրավունքներին և պարտականություններին
- ✓ աշակերտական նստարանին ճիշտ նստելու, խոսելու ցանկության դեպքում ձեռք բարձրացնելու և ձայն խնդրելու, խոսելիս կամ պատասխանելիս անհրաժեշտության դեպքում կանգնելու ունակությունների մշակում

- ✓ ուսուցչին, ընկերներին և իրեն դիմած յուրաքանչյուրին բարձրաձայն, հստակ և ամբողջական խոսքով պատասխանելու կարողության ձևավորում, ուսուցչի խոսքը լսելու, հասկանալու նրա տված հանձնարարությունները, կատարելու ունակության զարգացում,
- ✓ ընկերներին, ուսուցիչներին և միջավայրի մարդկանց լսելու և նրանց խոսքին բարեկիրթ արձագանքելու ունակության ձևավորում
- ✓ գրքից և գրենական պիտույքներից օգտվելու և դրանց նկատմամբ խնամքի կանոնների յուրացում:

Նախաայլբենական փուլի կազմակերպման խնդիրներից է նաև սովորողների հարմարեցումը ուսումնական գործունեությանը (ադապտացիա):

Ուսումնական խնդրի ուսումնասիրությունն ուսուցիչը պետք է իրականացնի մինչև ուսումնական տարվա սկսելը՝ ուսումնասիրելով դասարանի աշակերտների անձնական գործերը, զրուցի ծնողների հետ, յուրաքանչյուր երեխայի համար լրացնելով հարցաթերթիկ, որտեղ զետեղված կլինեն անձնական տվյալներ, կապված երեխայի նախասիրությունների, վարքային խնդիրների, մտավոր զարգացման խնդիրների և առողջական խնդիրների մասին: Երեխաների պատրաստվածության մակարդակի ուսումնասիրությունը կարևոր հիմք է հանդիսանում ուսուցչի համար՝ գրաձանաչության գործընթացը մեթոդապես ճիշտ կազմակերպելու և իրականացնելու համար:

Երեխաների հետ ծանոթությունն իրականացվում է նախապես մշակված հարցերի շուրջ իրականացվող ակտիվ զրույցի, պարզ առաջադրանքների կատարման ճանապարհով: Արդյունքներն ամփոփելու համար ուսուցիչը պիտի պարզի յուրաքանչյուր աշակերտի`

1. Բանավոր խոսքի մակարդակը

- խոսելու, բացատրվելու, հարցեր տալու կարողությունը
- ընկերներին և ուսուցիչներին լսելու, հասկանալու կարողությունը
- ուսուցչի հանձնարարությունները կատարելու ունակությունը
- ընկերների և ուսուցչի հետ հաղորդակցվելու ունակության մակարդակը

2. Հնչյունային լսողության մակարդակն ու հայերենի հնչյունները ճիշտ արտասանելու կարողությունը.

- բառերն արտասանվում է գրական հայերենի ճիշտ շեշտադրությամբ
- հնչյուններն արտասանում է որոշակի սխալներով (ունի լեզվական արատ)
- ունի խղճուկ, կցկտուր, ցածրաձայն խոսք,
- ունի արտահայտիչ խոսք,

3. Բանավոր կապակցված խոսք.

- ունի իր տարիքին համապատասխան բառապաշար,
- անգիր գիտի և արտահայտիչ արտասանում է փոքրիկ բանաստեղծություններ, – գիտի և կարողանում է վերարտադրել ունկնդրած պատմվածքները, հեքիաթները (ինքնուրույն կամ հարցերի օգնությամբ),
- ուսուցչի հարցերի օգնությամբ կարող է առաջադրված պարզ բովանդակություն ունեցող նկարների շուրջ կազմել մեկ-երկու` մտքով իրար հետ կապված նախադասություն,
- ուսուցչի, տարեկիցների և ավագների հարցերին պատասխանում է ընդարձակ (համառոտ) և ավարտուն նախադասություններով,
- ուսուցչի կամ օտար մարդկանց ներկայությամբ կաշկանդված է, չի խոսում,

4. Խոսքի շարահյուսական կառույցը,

- կազմված է հստակ կառուցվածք ունեցող շարահյուսորեն ավարտուն, պարզ նախադասություններով,
- կազմված է միայն պարզ, ոչ ավարտուն նախադասություններով,
- կապակցված խոսքում օգտագործված նախադասությունների միջև բացակայում են տրամաբանական, պատճառահետևանքային կապերը,
- չունի ամբողջական նախադասություններ կառուցելու կարողություն

- նախադասությունները թողնում է անավարտ և անցնում նոր մտքի,
- նախադասությունները թողնում է անավարտ:

Ելնելով իրականացված այս ուսումնասիրություններից, ուսուցիչը հավաքագրում է տվյալներ յուրաքանչյուր սովորողի մասին և ուսումնական գործընթացը կազմակերպելիս հաշվի է առնում ամբողջ ինֆորմացիան, կազմակերպում է որոշակի աշխատանքներ ծնողների հետ, որը կնպաստի սովորողի ուսումնական գործընթացին հեշտ ինտեգրվելուն:

Գլուխ 2

Նախաայբբենական փուլի դասերին ներկայացվող մանկավարժամեթոդական պահանջները

2.1 Նախաայբբենական փուլում սովորողների տրվող գիտելիքները և ձևավակող հմտությունները

Ըստ չափորոշիչների սովորողները նախաայբբենական շրջանում պետք է գաղափար ունենան.

- նախադասության մասին
- բառի մասին
- բառի կազմության և վանկի մասին
- հնչյունի մասին
- ձայնավոր և բաղաձայն հնչյունի մասին

Նախաայբբենական շրջանում շատ կարևոր է սովորողների նախապատրաստումը գրելուն, հիմնականում երեխաները անվստահ են լինում սեփական ուժերի նկատմամբ, բայց երբ սկսում են աշխատել, իրենց տարիքին համապատասխան աշխատանքներ կատարել, երբ նույնիսկ փոքրիկ հաջողություններ են գրանցում և դրա համար խրախուսվում են, նրանց ինքնավստահությունը բարձրանում է, մեծանում է հավատը սեփական ուժերի նկատմամբ:

Գրաձանաչության նախաայբբենական շրջանի կարևոր խնդիրներից է նաև գրելու նախապատրաստումը:

Այդ աշխատանքները կարևորում են.

Մատների մանր ֆալանգների ամրացումը,

- Ձեռքի դաստակի մարզումը,
- Տեսողական հիշողության զարգացումը
- Գրելու ժամանակ հիգիենայի կանոնների կարևորության գիտակցումն ու դրանց պահպանման ունակության մշակումը,
- Տետրի մեջ կողմնորոշվելու կարողության մշակումը
- Ուրվագծերով տրված նկարների գունավորում՝ առանց սահմաններն անցնելու,
- Ձախից աջ գրության ապահովումը.

- Հայերենի հիմնական տառամասնիկները գրելու կարողության մշակումը

Այս խնդիրների լուծումը պետք է սկսել նկարչությունից, ծեփից, ապլիկացիայից և մատերի մանր ֆալանգների ամրացման, դաստակի մարզման վարժություններից: Սովորաբար երեխաները սիրում են նկարել և շատ են նկարում:

Սակայն նպատակային նկարչությունն ունի իր խնդիրները.

- Անհրաժեշտ է երեխաներին սովորեցնել գունավորել նկարն` առանց տրված պատկերների սահմաններն անցնելու` առաջարկելով նախ` մեծ, ապա` փոքր պատկերներ,
- Մշակել ձեռքի` ձախից աջ գնացող շարժումներով, առանց տեսողը շարժելու մեկ ուղղությամբ ներկելու ունակություն,
- Սովորեցնել մատիտը ճիշտ բռնել,
- Նկարչական տեսողը դնել սեղանին 45 0 թեքությամբ:

Ներկելու ժամանակ աշխատանք պիտի տանել, որ երեխաները ոչ միայն կարողանան լսել ուսուցչի բացատրություններին ու հրահանգները, այլև կատարեն դրանք:

Հայերենի տառամասնիկներն ուսուցանելիս պիտի նկատի ունենալ, որ երեխաները գրել են սովորելու ամբողջական տառերով: Մասնիկների գրուսուցումը պարզապես գրելու նախապարտրաստում է: Այդ մասնիկները գրելիս երեխան դեռ չի պատկերացնում, որ դրանցին երկուսով, կամ երեքով հետագայում գրելու է տառեր: Այսպիսով, եթե երեխաները խաղերի միջոցով գրեն տառերի մասնիկները, այդ մասնիկները նմանեցնելով տարբեր կերպարների, կամ առարկաների, ապա հետագայում տառ գրելը սովորողների համար կլինի նույնպես զվարճալի ու դյուրին, երբ իրար կմիացնեն արդեն անուններ ունեցող մասնիկները:

2.2 Նախաայբբենական փուլի դասի օրինակ

Ներկայացնում ենք դասի օրինակ, որտեղ նախաայբբենական շրջանից տարատեսակ առաջադրանքներ են իրականացվում սովորողների հետ :

Առաջադրանք 1

Աշխարհի գույները (նկար-պատմություն)

ա) Ցոփյց տուր կարմիր գույնի առարկաները: Անվանի՛ր դրանք:

բ) Ցոփյց տուր կանաչ գույնի առարկաները: Անվանի՛ր դրանք:

գ) Ցոփյց տուր դեղին գույնի առարկաները: Անվանի՛ր դրանք

դ) Տեղադրի՛ր կարմիր շերտիկը համապատասխան գույնի նկարի տակ (վրա, կողքը): (Տե՛ս հավելված 2)

ե) Տեղադրի՛ր դեղին շերտիկը համապատասխան գույնի նկարի տակ (վրա, կողքը): (Տե՛ս հավելված 2)

զ) Տեղադրի՛ր կանաչ շերտիկը համապատասխան գույնի նկարի տակ (վրա, կողքը): (Տե՛ս հավելված 2)

Առաջադրանքի նպատակն է գույների ճանաչումը շրջապատող առարկաների միջոցով: Միևնույն ժամանակ աշակերտները պետք է անվանեն տվյալ գույնի առարկաները, որն էլ խոսքը զարգացնելու նպատակ ունի: Այս դեպքում ևս ուսուցիչը կարող է իր հայեցողությամբ ավելացնել կամ 30 պակասեցնել առարկաների կամ գույների քանակը:

Առաջադրանքի դ, ե, գ կետերը ենթադրում են նաև գործողությունների կատարում, որը նախ՝ մանր մկանների զարգացման խնդիր է լուծում, երկրորդ՝ գործողություն կատարելն առավել աշխուժացնում և հետաքրքիր է դարձնում առաջադրանքի կատարումը:

Նշված առաջադրանքն առավել կիրառելի դարձնելու նպատակով՝ առաջարկում ենք շարունակել բնական իրավիճակում. օրինակ՝

– ցոյց տուր կարմիր (կապույտ, կանաչ և այլն) գույն ունեցող առարկաները քո շրջապատում (դասարանում, միջանցքում, բակում և այլն):

– Նայի՛ր շուրջդ և անվանի՛ր կարմիր (կապույտ, կանաչ, դեղին և այլն) գույն ունեցող առարկաները: Կարելի է նշել ժամանակահատվածը, օրինակ՝ 20 վայրկյան:

Այս առաջադրանքները զարգացնում են նաև դիտողականությունը, ուշադրությունը:

– Մատիտների տուփից ընտրի՛ր կարմիր (կանաչ, կապույտ, դեղին և այլն) գույնի մատիտը և տո՛ւր ընկերոջդ (նշել անունը. օրինակ՝ Արամին): Եթե երեխան գույնի անվանումը չի ճանաչում, ուսուցիչը կարող է գունավոր նմուշ-շերտիկով ցույց տալ անհրաժեշտ գույնը՝ ուղղորդելով երեխայի գործողությունները:

Առաջադրանք 2

Գունավորի՛ր ըստ օրինակի:

Առաջադրանքը կազմելիս ընտրել ենք այնպիսի առարկաների նկարներ, որոնք առավել հեշտ են գունավորելու համար: Կարևոր է առաջադրանքի ճիշտ կատարումը, այն է՝ եզրագծերից դուրս չգալ և գունավորել հնարավորինս հոծ գծերով: Այս դեպքում հնարավոր կլինի լուծել մանր մկանների զարգացման խնդիրը: Առաջադրանքի կատարման ընթացքում երեխան պետք է անվանի թե՛ առարկան, որը գունավորում է, թե՛ դրա գույնը:

Այս առաջադրանքի կատարման ընթացքում ևս ուսուցիչը կարող է տարբերակված մոտեցում ցուցաբերել՝ առաջարկելով գունավորել միայն 1, 2, 3 կամ բոլոր առարկաների նկարները: Որոշ դեպքերում, հնարավոր է, անհրաժեշտություն առաջանա ցույց տալ տվյալ գործողությունը կատարելու օրինակը, կամ ուսուցիչը կարող է նախ՝ բռնել երեխայի ձեռքը, ապա, աստիճանաբար թուլացնելով, բաց թողնել: Եթե երեխան դժվարանում է ընտրել գույնը, ուսուցիչը կրկին կարող է օգտագործել գունավոր քարտեր՝ անհրաժեշտ գույնը հուշելու և երեխային ուղղորդելու նպատակով:

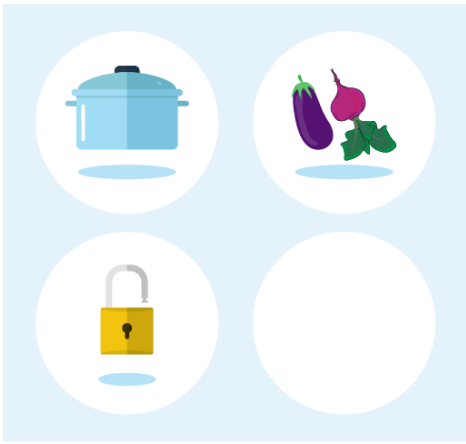
Առաջադրանք 3

Նույն գույնով քանի՞ օդապարիկներ են պատկերված նկարում: Ցո՛ւյց տուր այդ օդապարիկների քանակին համապատասխան շրջանների շարքը:

Առաջադրանք 4

Նշի՛ր «ընկերոջը»: Ներքևում տրված պատկերներից ո՞րը կտեղադրես դատարկ վանդակում:

Եզրակացություն

Վերենշվածից պարզ դարձավ որ.

- ✓ Առաջադրանքները որոնք իրականացնում են նախաայբբենական շրջանում նախապատրաստում են սովորողներին գրաճանաչության փուլին, երեխան գիտակցաբար է մոտենում այդ գործընթացի իրականացմանը:
- ✓ Նախաայբբենական փուլի նպատակներից է սովորողների մոտ զարգացնել հնչյունաձայնային լսողությունը, բառից այս կամ այն հնչյունն առանձնացնելու կարողությունը, լսելու և խոսք կառուցելու հմտությունը, մտքերը շարադրելու կարողությունը:
- ✓ Ջարգացնել սովորողների պատկերային հիշողությունը, մտածելու և հասկանալու կարողությունները:
- ✓ Նախաայբբենական փուլի կարևորությունը և այն ճիշտ կազմակերպելու կարողությունը, նպաստում է երեխայի աշխարհընկալման ձևավորմանը:
- ✓ Նախաայբբենական փուլում պետք է զարգացնենք սովորողների մտածողական կարողությունները, քանի որ երեխան պետք է կարողանա մտածել և ոչ թե պարզապես հիշել, կամ անգիր անել:

Գրականության ցանկ

1. Գյուլամիրյան Զ., «Հայոց լեզվի տարրական ուսուցման մեթոդիկա»
<https://aspu.am/website/images/files/sima%20cragir%20hayoc.pdf>
2. Սարգսյան Վ. Ա. Այբբենարան – ուսուցչի ձեռնարկ
<https://online.fliphtml5.com/fumf/blhs/#p=12>
3. Քյուրքչյան Ա. Տեր-Գրիգորյան Լ., Այբբենարան-ուսուցչի ձեռնարկ
https://krtaditak.am/wp-content/uploads/2021/02/AYBBENARAN_metodakan.pdf
4. <https://www.imdproc.am/p/mayreni/>
5. <https://annadanielyan1987.wordpress.com/>
6. <https://hmk.am/wp-content/uploads/2021/12/mayreni1-ev-matematika1-ashxatanqayin-girq-tetreri-metodakan-ughecuyc.pdf>